

16. Shevelov, G.Y. (1991), "Prolegomena to Studies of Skovoroda's Language and Style", *In and around Kiev. Twenty-two studies and Essays in Eastern Slavic and Polish linguistics and philology*, Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg, pp. 251-297. (in English).
17. Shikirinska, O. (2016), *Intermediate paradigm in D. Bunyan and G. Skovoroda philosophical prose*: dissertation Ph.D. [*Intermedialna paradyhma filosofskoi prozy D. Beniana i Hr. Skovorody*: dis. ... kand. filol. nauk], Berdyansk State Pedagogical University, 208 p. (in Ukrainian).
18. Skovoroda, H.S. (1894), *H.S. Skovoroda's works, collected and edited by prof. D.I. Bahaliy. Anniversary edition (1794-1894)* [*Sochyneniya Grigoriya Savvicha Skovorody, sobrannyye i ryedaktirovannyye prof. D.I. Bagalyeyem. Yubilyeynoye izdaniye (1794-1894)*], Kharkov, CXXXI, 352 p. (in Russian).
19. Skovoroda, H.S. (1912), *H.S. Skovoroda's works. With biography of H.S. Skovoroda M.I. Kovalinskoho, with notes and comments by V. Bonch-Bruievich*. Vol. 1 [*Sobraniye sochinyeniy G.S. Skovorody. S biografiyey G.S. Skovorody M.I. Kovalinskogo, s zamyetkami i primyechaniyami V. Bonch-Bruyevicha*. T. I], St. Petersburg, XV, 544 p. (in Russian).
20. Skovoroda, H. (1961), *The works in 2 vols.* [*Tvory u 2-kh tomakh*], Kyiv. (in Ukrainian).
21. Skovoroda, H. (2011), *The academic complete works* [*Povna akademichna zbirka tvoriv*]. Ed. by prof. L. Ushkalov, Maidan; CIUS, Kharkiv, Edmonton, Toronto, 1400 p. (in Ukrainian).
22. Sofronova, L.A. (2002), *Three worlds of Hryhorii Skovoroda* [*Tri mira Grigoriya Skovorody*], Indrik, Moscow, 464 p. (in Russian).
23. Tesing, Ya. and Kopyyevsky, I. (1705), *Symbols and Emblemata* [*Simvoly i Emblematy*] Henry Wetsten Press, Amsterdam, 306 p., available at: <http://www.reenactor.ru/ARH/PDF/symbolaetemblema.pdf> (in Russian).
24. Ushkalov, L. (2013), "What modern authors did Skovoroda read?" ["Koho z novochasnyh avtoriv chytav Skovoroda?"], *Pereiaslavski Skovorodynivski studii*, Issue 2, pp. 142-150. (in Ukrainian).
25. Ushkalov, L. (2016), "Symbola et emblemata selecta" in the artistic career of Hruhorii Skovoroda", *Ukraine and Europe: studies in the history of literature and philosophy* ["Symbola et emblemata selecta" u tvorchosti Hryhorii Skovorody], *Ukraina i Evropa: narysy z istorii literatury ta filosofii*, Maidan, Kharkiv, pp. 165-182. (in Ukrainian).

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ВТІЛЕННЯ ФЕМІНІСТИЧНОЇ ІДЕЇ В ЕСЕ ВІРДЖИНІЇ ВУЛФ «ВЛАСНИЙ ПРОСТІР» ТА ГУМОРЕСЦІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ «ВІН І ВОНА»: ПОРІВНЯЛЬНО-ТИПОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Олена Турчанська

Кандидат філологічних наук, доцент,
Кафедра загальноправових і гуманітарних дисциплін,
Івано-Франківський юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія» (УКРАЇНА),
76007, м. Івано-Франківськ, вул. Максимовича, 13,
e-mail: lena_turchanska@mail.ru

UDC: 82.091

РЕФЕРАТ

Мета. Метою статті є здійснення типологічного аналізу есе Вірджинії Вулф «Власний простір» та новели Ольги Кобилянської «Він і вона» на ідейно-тематичному, стилістич-

ному та образному рівнях тексту для виокремлення особливостей представлення феміністичного дискурсу в українській і британській літературах. *Дослідницька методика.* Дослідження ґрунтується на комплексному застосуванні культурно-історичного, типологічного, та описового методів, що дозволило проаналізувати образну систему творів, виокремити основні феміністичні ідеї та художні засоби їх втілення. *Результати.* У статті досліджено художні особливості втілення феміністичних ідей у британській та українській національних літературах, у різних ракурсах розглянуто поняття «фемінізму». З'ясовано, що О. Кобилянська та В. Вулф реалізують феміністичну ідею по-різному, що обумовлено особливостями розвитку національних літератур та їхнього власного літературного досвіду. *Наукова новизна.* У статті вперше здійснено спробу компаративного аналізу есе В'ірджинії Вулф «Власний простір» та новели Ольги Кобилянської «Він і вона». Підставою для такого аналізу став спільний проблемний та ідейно-тематичний стержень творів англійської та української письменниць – феміністична ідея, тема емансипації жінки в тогочасному суспільстві. *Практичне значення.* Стаття може бути використана для подальшого вивчення гендерної проблематики в українській та британській літературах, а також для висвітлення українсько-британських літературних зв'язків.

Ключові слова: фемінізм, жіноче письмо, жіноча історико-літературна традиція, феміністична теорія, феміністичний рух.

ABSTRACT

Olena Turchanska. *Artistic peculiarities of the feminist idea in Virginia Woolf's essay «The room of one's own» and Olha Kobylianska's humoresque «He and she»: comparative and typological aspect.*

Aim. The article deals with typological analysis of Virginia Woolf's essay «The Room of One's Own» and Olha Kobylianska's novel «He and She» on a subject, idea, stylistic and character text level to identify the peculiarities of feminist discourse in the Ukrainian and British literatures. *Methods.* The research is based on the complex use of cultural, historical, typological and descriptive methods that help us to analyze the character system of the literary works and to distinguish the main feminist ideas and literary means. *Results.* The article examines literary peculiarities of the feminist ideas in the British and Ukrainian national literatures. The notion «feminism» is examined from different points of view. It is considered that O. Kobylianska and V. Woolf carry out the feminist idea in different ways due to the peculiarities of the development of national literatures and their own literary experience. *Scientific novelty.* The comparative analysis of Virginia Woolf's essay «The Room of One's Own» and Olha Kobylianska's novel «He and She» is carried out in the article for the first time. The reason for such analysis is a common idea and topic-based problem of the novels of English and Ukrainian writers – feminist idea, emancipation of a woman. *The practical significance.* The article can be used for further research of gender problem in the Ukrainian and British literatures and to highlight Ukrainian-British relations.

Key words: feminism, feminist writing, woman historic literary tradition, feminist theory, feminist movement.

Актуалізація гендерних студій у царині пострадянського літературознавства значною мірою детермінована ідеями американської і європейської феміністичної літературної критики. Наприкінці минулого століття появилася низка гендерних та феміністичних досліджень, нових концепцій дослідження художньо-літературного матеріалу. Вітчизняні наукові праці із проблем фемінізму (Віри Агеєвої, Тамари Гундорової, Ніли Збо-

ровської, Соломії Павличко, Наталії Чухим та ін.) позначені значним впливом ідей американських і європейських феміністок Сімони де Бовуар, Монік Віттіг, Мері Воллстонкрафт, Лус Ірігарей, Юлії Крістевої, Кейт Мілет, Елейн Шовалтер та ін.

Творчість буковинської письменниці Ольги Кобилянської, яка центром своїх творчих рефлексій обрала феміністичну ідею, стала об'єктом дослідження низки українських вчених-літературознавців, зокрема В. Агеєвої, О. Бабишкіна, М. Васильєвої, О. Вергановської, О. Вознока, М. Грушевського, Т. Гундорової, І. Демченко, В. Драган, І. Каменської, С. Кирилюк, М. Комишанченка, М. Лещенка, Л. Луціва, Л. Магдалени, О. Маковея, М. Олійниченка, С. Павличко, К. Семенюк, Н. Томашука та інших. Не менше зацікавлення серед дослідників, і вітчизняних у тому числі, викликала творчість Вірджинії Вулф (Г. Батюк, Н. Жлуктенко, Е. Гончаренко, Н. Любарець, Б. Блекстоун, Дж. Леманн, М. Голдман, П. Рейд, Г. Мардер, Р. Боулбі, Н. Блек, Х. Генрі, М. Ніколчина та ін.). Попри велику кількість літературознавчих розвідок навколо творчих здобутків кожної із письменниць, нам видається цікавим погляд на їхню творчість в контексті порівняльно-типологічних зіставлень, що дозволить виокремити й увиразнити особливості національних літератур в контексті феміністичного дискурсу. Саме такий кут зору і визначає *актуальність нашого дослідження*.

Фемінізм як одна із найвпливовіших течій ХХ століття розглядається сучасним літературознавством у різних ракурсах: як суспільний рух за права жінок (феміністський рух), як комплекс соціально-філософських, соціологічних, психологічних, культурологічних теорій щодо статусу жінки в суспільстві (феміністична теорія), і як соціально-культурна доктрина, спрямована на гуманізацію суспільства. У нашому дослідженні вихідним вважаємо трактування фемінізму як феміністичної теорії феміністичної критики, зосередженої на обґрунтуванні концепції «інакості жінки», жіночого письма, реконструюванні жіночої історико-літературної традиції історіографії, перегляді патріархальних принципів, актуалізації природи жіночого тексту.

У нашій статті вперше здійснено спробу компаративного аналізу есе Вірджинії Вулф «Власний простір» та новели Ольги Кобилянської «Він і вона». Підставою для такого аналізу є спільний проблемний та ідейно-тематичний стержень творів англійської та української письменниць – феміністична ідея, тема емансипації жінки в тогочасному суспільстві. І В. Вулф, і О. Кобилянська центром своєї філософсько-поетичної рефлексії обрала узагальнений образ «нової жінки» і в своїх роздумах поставили її центром багатьох дихотомій: «жінка і література», «жінка та історичний процес», «жінка і чоловік», «жінка і людська свідомість», «жінка і

матеріальний добробут», «жінка і свобода», «жінка і національний характер». Однак обидві письменниці реалізують свою феміністичну ідею по-різному, що, зрештою, закономірно, адже обумовлено особливостями розвитку національних літератур та їх власного літературного досвіду.

Метою нашого дослідження є здійснення типологічного аналізу есе Вірджинії Вулф «Власний простір» та новели Ольги Кобилянської «Він і вона» на ідейно-тематичному, стилістичному та образному рівнях тексту для виокремлення особливостей представлення феміністичного дискурсу в українській і британській літературах.

Обидві письменниці у своїх національних літературах стояли біля витоків і феміністичного руху, і феміністичної теорії. Так, «Ольга Кобилянська увійшла в українську літературу і в суспільне життя в той час, коли, хоч і з суттєвим запізненням, актуалізувалася проблема емансипації. Дискурс цієї проблеми вилився у свого роду „феміністичну практику”, невід’ємною часткою якої була діяльність Ольги Кобилянської» [3, с. 10].

Типологічну близькість творчості О. Кобилянської і В. Вулф відзначає у дисертації літературознавець І. В. Каменська: «Твори Ольги Кобилянської цікаві ще й тим, що емансипантки та їхні стосунки змальовані через призму світосприйняття жінки, наділеної відверто гуманістичними поглядами. Про несхожість жіночого і чоловічого світосприйняття докладно розмірковувала Вірджинія Вулф („Власний простір”), її думки багато в чому збіглися з художньою концепцією незнайомої їй письменниці. Порушуючи проблеми „жінка-письменниця і література”, свободи творчості, Ольга Кобилянська ввела в літературну галерею нових жінок, але не з античності чи середньовіччя, а із сучасності» [3, с. 12].

У нашому компаративному аналізі враховуємо також наукові висновки літературознавця І. Стешин щодо особливостей західноєвропейського та українського феміністичного дискурсів. Дослідниця вважає специфічною рисою українського жіночого руху його «загальнонаціональну соборну концепцію, яка включала в себе не тільки осі боротьби жінок за свої права, а й утверджувала обов’язки перед державою, нацією, народом», «обстоювання особливого призначення української жінки», тоді як представниці західноєвропейського фемінізму «акцентували на самоцінності особистості жінки, її праві на розвиток, свободу, творчий самовияв» [6, с. 16].

«Власний простір» В. Вулф – есе, написане на основі двох лекцій письменниці, прочитаних у жовтні 1928 року. Для свого твору «Він і вона» О. Кобилянська дала жанрове визначення гумореска, однак комічного сюжету читач не спостерігає, жартівливої тональності, за винятком окремих поверхових суджень лікаря-німця з приводу культури і звичаїв

деяких слов'янських народів, читач також не відчуває, тому з погляду літературознавства це скоріше есе, написане у вигляді чи то щоденника, чи то сповіді, і оформлене як позавізуальний діалог двох статей, втілених в узагальнених образах Її та Його. Адже як і для жанру есе, для твору «Він і вона» визначальними є такі ознаки, як суб'єктивізм, філософське трактування теми, довільність композиції, щоправда, для української літератури кінця XIX ст. жанр есе ще був не відомим. Таким чином, за жанровою співвіднесеністю твір В. Вулф «Власний простір» та О. Кобилянської «Він і вона» майже ідентичні.

Феміністична ідея у «Власному просторі» В. Вулф реалізується через такі тематичні складові, як фази розвитку жіночої літературної традиції, матеріальні детермінанти жіночого письменства, особливості жіночої свідомості, життєвого, а відтак і літературного досвіду. У творі української письменниці феміністична ідея втілюється через гармонію тілесного і духовного, адже, з одного боку, обстоюється право жінки на освіту, а з іншого – Він і Вона (домислює читач із фінальної фрази «І так вона вже моя суджена: її родичі знають вже про се, і я йду тепер до неї на чай» [4, с. 353]) створюють гармонійний шлюб, побудований на взаєморозумінні та рівноправності статей.

У порівнюваних творах центральним образом є узагальнений образ жінки, але в кожній із письменниць він влітається у смислову і поетичну канву тексту по-різному. Так, у В. Вулф – це жінка-письменниця, що постійно перебуває на маргінесі літератури через домінування патріархальної традиції. В. Вулф досліджує статус жінки не тільки в літературі, а в мистецтві загалом, і приходять до висновку, що «будь-яка обдарована жінка в шістнадцятому столітті збожеволіла б або покінчила б життя самогубством чи завершила б свої дні в самотності десь на хуторі заляканою напівчаклункою-напіввідьмою», бо «її інстинкт непокори неминуче привів би її до втрати і фізичного, і психічного здоров'я» [8, с. 47]. Саме таке несприйняття суспільством жінки-митця зумовило анонімність багатьох творів, а іноді – прикриття чоловічими псевдонімами, що з одного боку можна розглядати як капітуляцію перед усталеними канонами, а з іншого, як певну гру, чи, швидше, імітацію прийняття чоловічих правил гри. «Керер Белл, Джорж Еліот, Жорж Санд – усі вони жертви внутрішньої боротьби, про що говорять і їхні твори. Вони марно намагалися приховатися під чоловічими іменами. Так вони віддали данину започаткованій протилежною статтю традиції..., згідно з якою популярність жінки огидна. Анонімність у них у крові» [8, с. 48]. Крім анонімності, жіночому письменству стояла на перепоні постійна боротьба із самим собою, всі можливі форми відчаю і розгубленості. Досліджуючи питання жіночої творчості зі скрупульозністю науковця

(поєднання наукового і художнього стилів загалом характерне для жанру есе), В. Вулф використовує діахронічний метод, адже веде своє дослідження у межах 16–19 ст., тобто хоче побачити явище жіночої творчості у розвитку, в позитивній динаміці. Але, на жаль, змушена констатувати, що в 19 ст. майже нічого не змінилося, та іронічно-зневажливі щодо жінки афоризми минулих століть «жінка, яка грає на сцені, нагадує собаку, який танцює», «жінка, яка пише музику, схожа на собаку, що ходить на задніх лапах» не втратили своєї актуальності. А причину такої живучості стереотипу щодо обдарованої жінки В. Вулф вбачає в «темному чоловічому комплексі, котрий так сильно вплинув на жіночий рух, з тим глибинним пристрасним бажанням не стільки принизити її, скільки винищитися самому, яке повсюдно примушує його ставати їй на перешкоді не тільки на шляху до мистецтва, а й до політики, навіть коли ризик для нього виявляється мізерним, а претендентка скромною та відданою» [8, с. 52–53].

Детально аналізуючи тематичну і жанрову доміную жіночої творчості, В. Вулф приходиться до висновку, що «літературні вправи жінки на початку дев'ятнадцятого сторіччя полягали в спостереженні характерів, у аналізів емоцій. Її чуття було виховано протягом сторіч під впливом спільної вітальні. На ній викарбувалися почуття людей. Особисті взаємини були завжди перед очима» [8, с. 64]. З огляду на це, улюбленим жіночим жанром був роман, а причин тому декілька: по-перше, колективний жіночий досвід виробив методу аналізу характерів та емоцій, по-друге, поезія і драма вимагає зосередженості, спокою і наявності власного простору, яких жінкам завжди бракувало («Якщо жінка писала, вона мала це робити у спільній вітальні... у жінки ніколи немає її півгодини... , які вона могла б назвати своїми – її завжди відволікали. Адже в таких умовах набагато простіше писати прозу, ніж поезію чи драматургічні твори. Це потребує меншого зосередження» [8, с. 63]), по-третє, роман був достатньо молодим жанром літератури, щоб залишатися м'яким у її долонях.

Попри жанрову монотонність жіночого письма, йому притаманні й ідейно-тематична обмеженість, обумовлена браком досвіду, який, в свою чергу, залежав від її свободи, чи, радше, несвободи. «Жінка не могла мандрувати насамоті. Вона ніколи не подорожувала; ніколи не каталася Лондоном на омнібусі; не снідала сама в кафе» [8, с. 65], і «якби Толстой жив у вигнанні, в ізоляції з одруженою жінкою, «,відрізаний від того, що називають світом», водночас пропагуючи своє моральне вчення, я думаю, він навряд чи спромігся б написати «Війну і мир» [8, с. 68]. Отже, і жінку в літературі, і літературу в жінці В. Вулф ставить в залежність від світу матерії, а вужче – власного простору, власної кімнати. Цю тезу

англійська письменниця висловлює у вигляді тези-припущення на початку есе: «жінка мусить мати гроші й власну кімнату, якщо вона хоче щось написати», протягом всього твору вона шукає і знаходить аргументи для підтвердження цієї тези, і, зрештою, наприкінці твору ще раз подає цю думку у вигляді істинного твердження: «Інтелектуальна свобода залежить від матеріальних умов. Поезія залежить від інтелектуальної свободи. А жінки були бідними не лише протягом двох сотень років, а від початку часів. У жінок було менше інтелектуальної свободи, ніж у синів афінських рабів. Тож у жінок шансів займатися поезією було ще менше, ніж у вуличного собаки. Саме тому я й поставила такий наголос на грошах і власній кімнаті» [8, с. 104].

Разом з тим, В. Вулф розуміє і неминучу розбіжність статей і трактує їх вічну боротьбу як боротьбу протилежностей, що вимагає велетенської сили, відваги і самовпевненості. Письменниця, застосовуючи один із законів діалектики про боротьбу і єдність протилежностей, приходиться до досить несподіваного навіть для себе висновку про природу людської свідомості: «В кожному з нас живуть дві сили – чоловіча й жіноча. І в чоловічому мозку чоловік переважає жінку, а в жіночому – жінка переважає чоловіка. Нормальний і зручний стан буття досягається, коли вони гармонійно живуть разом у духовному співробітництві... саме коли відбувається це злиття, свідомість запліднюється й використовує всі свої здібності. Можливо, суцільно чоловіча відомість не може творити, так само, як і суцільно жіноча» [8, с. 94]. Транслюючи цю думку в царину літературної творчості, В. Вулф відзначає в чоловічому письмі брак енергії навіювання, що є прерогативою письма жіночого. Для того, щоб твір мистецтва був довершеним, в свідомості митця, на думку авторки, повинна відбутися певна «співпраця між чоловіком і жінкою» – «має здійснитися певне одруження протилежностей» [8, с. 100].

Якщо англійська письменниця інтерпретує образ жінки в літературі в діахронічному розвитку – протягом чотирьох століть, то в О. Кобилянської узагальнений жіночий образ, представлений у творі займенником «Вона», статичний, репрезентований авторкою тільки на синхронному зрізі кінця XIX ст. В аналізованому творі «Він і вона» є динаміка дії: від самотніх роздумів двох незнайомих протилежних статей до випадкового знайомства і заручин. Динамічним також є образ чоловічої статі. Твір розпочинається майже ворожими роздумами чоловіка про жіночу стать: «З бабами не хочу жодного діла мати, абсолютно жодного! Се народ примхований, вибагливий, повний самолюбства <...> В поглядах ограничений, дитинний – що ж мені з ним, з сею мозаїкою чуття? Впрочім, одна – як друга» [4, с. 333]. З розвитком дії агресивний тон змінюється на лірично-сповідальний: «Тепер я вже знаю, що мені нема без неї життя,

що моя сила без неї є нічим, що без неї не можу жити!» [4, с. 351]. Отже, якщо у В. Вулф центральним образом есе «Власний простір» є узагальнений образ жінки, а узагальнений образ чоловічої статі виступає тільки тлом динаміки жіночого образу, то в О. Кобилянської немає концептуальної вищості жіночого образу, Він і Вона – образи рівноправні, адже композиційно твір сконструйовано як монологи-роздуми протилежних статей.

Ідейно-тематична особливість твору О. Кобилянської полягає в тому, що письменниця спробувала подивитися на жінку очима чоловіка, вона відгадувала чоловічі погляди на роль і місце жінки в сім'ї і суспільстві. Більше того, вона обрала для свого дослідження не просто чоловічу свідомість, детермінувала чоловічу свідомість національною компонентою – Він за національністю німець. На нашу думку, обрання німецької національності було не випадковим. Текст твору рясніє цитатами із Ніцше, улюбленого німецького філософа-волонтариста буковинської письменниці. Епіграф до твору авторка також взяла із його книги «Так говорив Заратустра»: «Людина є щось таке, що його треба побороти» [4, с. 333]. Більшість літературознавців говорять про інтерпретацію філософії Ніцше на українському ґрунті саме в особі О. Кобилянської, яка сама свідомо і відверто писала у своїх листах та автобіографії про цей вплив на неї. Носієм ніцшеанських ідей в аналізованому творі виступає Вона. Однак розуміння фрази, винесеної на початку твору як епіграф, еволюціонує через зміну життєвого досвіду. Для жінки, яка постійно думає про свою хворобу, цей вислів розуміється як неминучість смерті: «Чоловік – то щось таке, що його треба побороти, – каже той Заратустра. Не знаю, але думаю так часто над сим реченням, а тоді кажу собі звичайно: «Мене поборе смерть» [4, с. 337]. Але коли завдяки Йому з'явилася надія на життя, то ця фраза набула абсолютно нового значення: «Чоловік, справді, щось таке, що його треба побороти <...> Як то він казав? «Сю недугу поборемо напевно». Він сказав се так по-доброму і так щиро, що я йому вірю. Все наново мушу застановлятися над його словами. Отже, я ще можу жити! Жити!.. жити!..» [4, с. 348]. Таким чином, письменниця вкладає в уста своєї героїні власні висновки: побороти в людині треба насамперед стереотипну свідомість, що дозволить по-новому дивитись на життя навколо себе.

Однак деякі твердження Ніцше, виголошені Заратустрою, викликають у тексті твору полеміку, насамперед ті, що дискримінують жіночу стать, наприклад, його фраза «Як ідеш межі жінки, то не забудь батога» і говорить про це не Вона, а Він: «Іти, напр., мені до неї з батогом, перед її ніжну, тиху істоту стати з батогом, немов той переможець звірів перед bestій, що скрегочуть зубами. Ні, Заратустро, феноменальне явище єсть

твій творець, але тут облямувався він фатально. Вже як є, так є, але жінки така ніжна раса, а коли вони в не однім невикінчені і недозрілі, то винуваті тому лиш ми самі – їх пани і їх оборонці» [4, с. 338].

Якщо в есе В. Вулф простежується не тільки історія зародження і розвитку феміністичного руху, але й історія опору цьому рухові з боку чоловічої статі і сильної патріархальної традиції в літературі, то у творі української письменниці чоловік досить розсудливо ставиться до теми емансипації жінки: «Її емансипація гарна і лагідна, отже, розуміється само собою, що бажання такої жінки радо сповняться. Вона поступає собі без сумніву, як хоче, не держиться судорожно старосвітських упреджень і кухнею пахучих чеснот буденщини, не орудує, ніби зброєю задля «охорони», тим фарисейським шаблоновим «добрим тоном», під котрого плащем і лижеться і грішиться так погано. Вона є, власне, наскрізь інтелігентною, і осталася помимо емансипації жінчиною» [4, с. 342–343]. Думається, чоловіча позиція більшості тогочасного суспільства далеко не відповідала думкам лікаря-німця, радше такою її хотіла бачити письменниця.

О. Кобилянська в один голос із В. Вулф звертає увагу на обмеження жіночої свободи («як тяжко бути нині жінчині цілковитою і свобідною людиною, бути лиш для себе як та квітка, як та зоря» [4, с. 335]), тому спочатку героїня О. Кобилянської відкидає будь-які думки про одруження, бо розуміє його як несвободу. Але подальший розвиток дії – взаємна закоханість пари – змінюють її погляди на шлюб. Літературознавець О. Драган з цього приводу пише, що дійсність перешкоджає героїням О. Кобилянської здійснити свої сподівання, самостійно здобути якесь становище в суспільстві, тому вони все-таки виходять заміж. Тому О. Кобилянська не змаловала ні однієї жінки, щасливої без подружжя-материнства [див.: 1, с. 103]. Натомість В. Вулф спостерегла закономірність, що більшість жінок-письменниць були або неодруженими, або ж не мали власних дітей, тобто енергію материнства вони сублімували в творчість.

Отже, здійснюючи компаративний аналіз гуморески «Він і вона» О. Кобилянської та есе «Власний простір» В. Вулф, можна зробити наступні висновки: обидва твори ідейно-тематично близькі, адже і британська, й українська письменниці обрали центром своїх творчих роздумів феміністичну тему, яка до цього часу в літературному процесі обох літератур майже не осмислювалася. Однак втілюють феміністичну ідею письменниці по-різному. Центральним образом «Власного простору» В. Вулф виступає узагальнений образ жінки-письменниці, що прагне до творчої реалізації, пробиваючись крізь стійку завісу сильної патріархальної традиції. Героїня О. Кобилянської роздумує над реалізацією жінки

насамперед в суспільстві, спираючись при цьому на філософську концепцію Ф. Ніцше. Першим кроком до цієї реалізацію в українській письменниці виступає самоусвідомлення нею своєї ідентичності, освіченість, а другим кроком – гармонійний і рівноправний шлюб. Якщо англійська письменниця інтерпретує образ жінки в літературі в діахронічному розвитку – протягом чотирьох століть, то в О. Кобилянської узагальнений жіночий образ, представлений у творі займенником «Вона», статичний, репрезентований авторкою тільки на синхронному зрізі кінця ХІХ ст.

ЛІТЕРАТУРА

1. Драган О. Моделі вияву філософії Ф. Ніцше в українській літературі : наближення та інтерпретація // Українське літературознавство : міжвід. наук. збірник. — Львів, 1995. — Вип. 61. — С. 92–108.
2. Грицай О. Ольга Кобилянська. Літературно-критичний нарис // Літературно-науковий вісник. — 1922. — № 2. — С. 235–250.
3. Каменська І. В. Концепт подвійного семантичного поля у творчості Ольги Кобилянської (за творами «Ніоба», «Valse melancholique», «Некультурна», «Земля», «Через кладку») : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.01 «Українська література» / І. В. Каменська. — Київ, 2003. — 20 с.
4. Кобилянська О. Він і вона: гумореска / О. Кобилянська // Твори в 2 т. / О. Кобилянська. — Київ : Дніпро, 1983. — Т. 1. — С. 333–353.
5. Шовалтер Е. Феміністична критика у пущі // Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / [за ред. М.Зубрицької]. — Львів : Літопис, 2001. — С. 680–709.
6. Стешин І. О. Художнє втілення феміністичної ідеї в найновішій британській і українській прозі (А. Картер, О. Забужко) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство» / І. О. Стешин. — Тернопіль, 2002. — 18 с.
7. Вергановська О. Дещо про Ольгу Кобилянську // Літературно-науковий вісник. — 1926. — № 1. — С. 43–51.
8. Вулф В. Власний постір ; [пер. з англ.] / Вірджинія Вулф. — Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. — 112 с.

REFERENCES

1. Drahan, O. (1995), “Models expression of Nitsche’s philosophy in the Ukrainian literature: approach and interpretation” [“Modeli vyivavu filosofii F. Nitshe v ukrainskii literaturii: nabluzhennia ta interpretatsiia”], *Ukrainske literaturoznavstvo: mizhvidomchyi naukovyi zbirnyk*, Issue 61, pp. 92-108. (in Ukrainian).
2. Hrytsai, O. (1922), “O. Kobylianska. Literary critical essay” [“O. Kobylianska. Literaturno-krytychnyi narys”], *Literaturno-naukovyi visnyk*, No. 2, pp. 235-250. (in Ukrainian).
3. Kamenska, I.V. (2003), *The concept of a double semantic field in the literary works of Olha Kobylianska* (“Nioba”, “Valse melancholique”, “Uneducated”, “the Earth”, “Through the doorway”): Author’s thesis [Konsept podviinoho semantychnoho polia u tvorchosti Olhy Kobylianskoi (za tvoramy “Nioba”, “Valse melancholique”, “Nekulturna”, “Zemlia”, “Cherez kladku”): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk], Kyiv, 20 p. (in Ukrainian).
4. Kobylianska, O. (1983), He and she: humoresque, *O. Kobylianska. Works in 2 vols*. Vol. 1 [Vn i vona: humoreska, Tvory v 2 t. T. 1], Dnipro, Kyiv, pp. 333-353. (in Ukrainian).
5. Showalter, E. (2001), “Feminist criticism in the Wilderness”, *Anthology of world literary and critical thinking of the XX century*, in Zubrytska, M. (Ed.) [“Feministychna krytyka u pushchi”, *Antolohiia svitovoi literaturno-krytychnoi dumky XX st.*], Litopys, Lviv, pp. 680-709. (in Ukrainian).
6. Steshyn, I.O. (2002), *Artistic implementation of the feminist idea in the new British and Ukrainian prose* (A. Karter, O. Zabushko): Author’s thesis [Khudozhne vtilennia feministychnoi idei v nainovishii brytanskii i ukrainskii prozi (A. Karter, O. Zabushko): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk], Ternopil, 18 p. (in Ukrainian).

7. Verhanovska, O. (1926), "Some facts about Olha Kobylianska" ["Deshcho pro Olhu Kobyliansku"], *Literaturno-naukovyj visnyk*, No. 1, pp. 43-51. (in Ukrainian).
8. Woolf, V. (1999), *A Room of One's Own*, trans. from Eng. [*Vlasnyi prostir*, per. z angl.], Alternatyvy, Kyiv, 112 p. (in Ukrainian).

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ КОНФЕСІЙНИХ ТЕКСТІВ

Вікторія Остапчук

Кандидат філологічних наук, старший викладач,
Кафедра слов'янської філології,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (УКРАЇНА),
43025, м. Луцьк, вул. Винниченка, 30-а,
e-mail: kwitka25@ukr.net

UDC: 82.091:81.161.2'255:2-23

РЕФЕРАТ

Мета статті полягає в тому, щоб через поезику, зіставляючи переклади конфесійних текстів українською мовою із церковнослов'янськими варіантами, простежити адекватність українських перекладів, враховуючи особливості лексики і стилю. У дослідженні використаний *системний підхід* із застосуванням порівняльно-типологічного, описового та герменевтичного методів. У *результаті* зіставлення перекладів десяти Божих заповідей, а також акафістів до Пресвятої Богородиці церковнослов'янською мовою і українською доходимо висновку, що українська богословська мова знаходиться у стадії становлення, тому зауваження багатьох дослідників щодо неадекватності українських перекладів конфесійних текстів мають свої підстави. *Наукова новизна* обумовлена тим, що порушена у заголовку тема недостатньо висвітлена, оскільки українські переклади конфесійних текстів не були детально проаналізовані. *Практичне значення* статті зумовлене тим, що її результати можуть бути використані в подальших дослідженнях перекладів конфесійної літератури, а також у наукових працях, у курсах теорії і практики перекладу, у написанні дисертацій, магістерських, дипломних, курсових та інших робіт аспірантами і студентами-філологами.

Ключові слова: переклад, конфесійні тексти, ментальність, стиль, богословська термінологія.

ABSTRACT

Viktoriya Ostapchuk. *The difficulties of the confessional texts' translations.*

The *aim* of the article is to deduce the adequacy of the Ukrainian translations through the poetry comparing the translations of the confessional texts in Ukrainian and Church Slavonic. It was made considering the individuality of the vocabulary and style. In the exploration there has been applied the system approach by using the comparative-typological, descriptive and hermeneutical *methods*. There were compared the translations of 10 God's Commandments and also the akathists to the Mother of God both in Church Slavonic language and in Ukrainian. As a *result* we make a conclusion, that Ukrainian theological language is in its period of the incipience, that's why the remarks of many investigators about the inadequate of the Ukrainian translations